

Senoji Europa

Gyvosios kultūros prasmė

NR. 1

GILU e. žurnalas

Viršelio nuotraukos autorė –
„Augalų portretų 2020“ dalyvė Reda Vaičiūnienė

TURINYS

LAIŠKAS SKAITYTOJUI

Kuo mums yra svarbi gyvoji kultūra?

ĮVAIRIOS PERSPEKTYVOS

Interviu LRT.lt su tinklalaidės bei dokumentinio filmo apie Gimbutienę kūrėjais – Rasa Baltė Balčiūniene bei Gintaru Šepučiu

ATMINTIES KULTŪROS ŽENKLAI

Tinklalaidės „Senoji Europa“ epizodas su dr. Eugenijumi Žmuida

NAUJAS POŽIŪRIS Į PRAEITĮ

Bernardinai.lt publikuotas pokalbis su kultūrologu, menotyrininku prof. Adomu Butrimu

KULTŪROS KŪRĖJOS

Interviu LRT.lt su literatūrologe prof. Viktorija Daujotyte ir archeologe dr. Agne Čivilyte

ŽMONIJOS PAŽANGOS MITAS

Pokalbis su archeologe dr. Gabriele Rimkute

EGLĖS ŽALČIŲ KARALIENĖS ĮTAKA

Tinklalaidės „Senoji Europa“ epizodas su kūrėjais Oskaru Koršunovu ir Vytautu V. Landsbergiu

KULTŪRINIAI NARATYVAI

Mitologės dr. Daivos Vaitkevičienės įžvalgos apie lietuvišką mitologiją šiandien

GILU
NAUJŲ PRASMIŲ SODAS

LAIŠKAS SKAITYTOJUI

Mieli kolegos,

Šis numeris – tai kvietimas pažvelgti atgal tam, kad aiškiau matytume į priekį. Senoji Europa, kaip ją matė ir tyrinėjo Marija Gimbutienė, – ne tik archeologinis terminas ar kultūrinė hipotezė. Tai – vizija apie pasaulį, kuriame klestėjo bendruomeniškumas, pagarba žmogui ir gamtai.

Šiandien, kai permąstome pažangos sąvoką, kai ilgamės gilesnio ryšio su savimi ir aplinka, Senosios Europos idėjos tampa nepaprastai aktualios. Todėl šio numerio puslapiuose – įvairių sričių mokslininkų, menininkų, kūrėjų mintys apie Gimbutienės palikimą, mitų gyvybingumą ir mūsų pačių tapatybės šaknis.

Gyvoji kultūra nėra tik praeities liudijimas – tai gyvas procesas, kuriam būtina erdvė augti, skleistis ir jungti skirtingas kartas bei geografijas. Šiame kontekste toliau vystome GILU fondą, siekdami, kad jis taptų ilgalaikė platforma gyvosios kultūros puoselėjimui ir tyrinėjimui, o artimiausiu metu – ir tiltu į lietuvių diasporos bendruomenes, kur gyvoji kultūra gali rasti naujas formas ir bendraminčius.

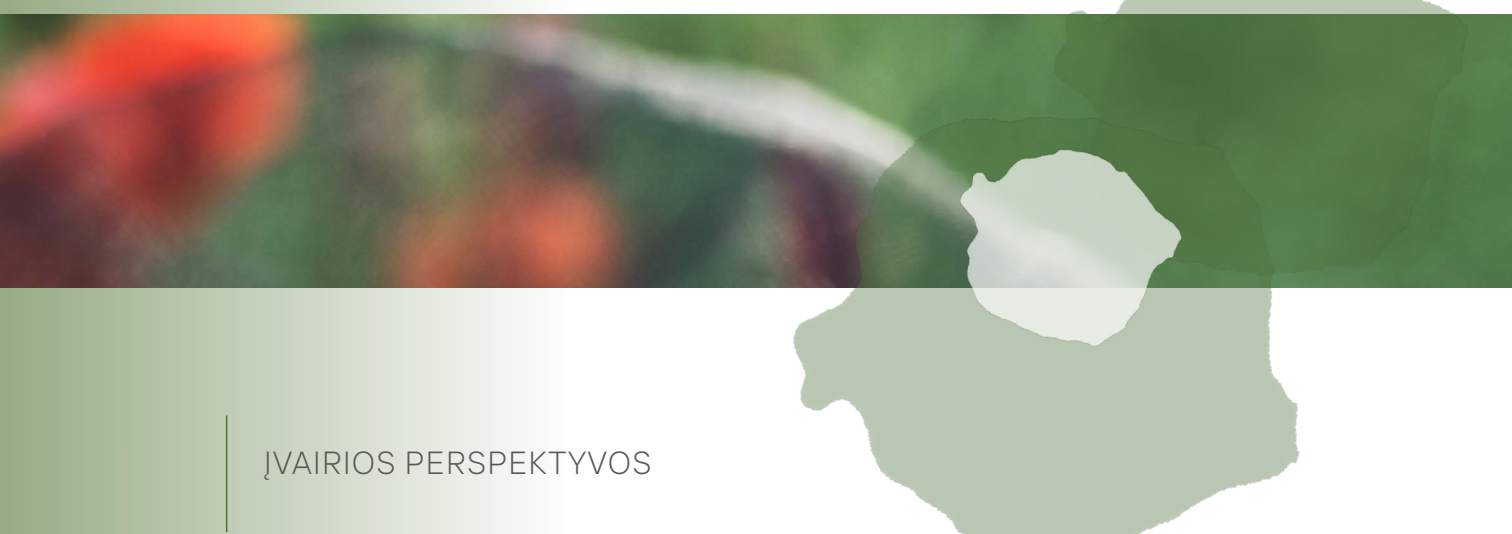
Taip pat tikimės inicijuoti edukacinius projektus su mokyklomis, norėdami šį kultūrinį gyvybingumą perduoti jaunajai kartai. Šalia to vis svarbesnė tampa mecenatystės ir filantropijos kultūra, kuriai siekiame suteikti naują turinį – telkdami motyvuotus mecenatus ir atverdami galimybes ilgalaikiam kultūros projektų palaikymui.

Tegul šis žurnalas įkvepia ne tik naujoms įžvalgoms, bet ir jautresniam būdui būti – tiek su praeitimi, tiek su dabartimi.

Prasmingo laiko skaitant!

Rasa Baltė Balčiūnienė

P.S. GILU fondo edukaciniame portale www.gilu.media rasite visą mūsų kuriamą turinį bei informaciją apie renginius.

ĮVAIRIOS PERSPEKTYVOS

TINKLAL Aidės apie Gimbutienę kūrėjai – apie tyrėjos nuojautą ir Senosios Europos kultūrą

Publikacija LRT.lt

Nuo kovo 20 dienos kas savaitę LRT Mediatekoje pasirodo po naują dokumentinės tinklalaidės „Senoji Europa“ epizodą. Joje iš įvairių perspektyvų nagrinėjami garsios archeomitologės Marijos Alseikaitės-Gimbutienės Senosios Europos civilizacijos atradimai bei jų sąsajos su viena seniausių lietuvių pasakų – „Eglė žalčių karalienė“. Tinklalaidės kūrėjai – idėjos autorė ir prodiuserė Rasa Baltė Balčiūnienė bei režisierius Gintaras Šeputis – taip pat yra ir dokumentinio filmo „Marija Gimbutienė: ateities pajauta“ autoriai. Jų įsitikinimu, M. Gimbutienės tyrinėjimai kviečia iš naujo permąstyti istoriją: ypač Senosios Europos laikotarpį, kuris buvo grindžiamas bendruomeniškumu, meno klestėjimu, moterų aktyvumu ir harmonija su gamta.

<Skaityti>: [Tinklalaidės apie Gimbutienę kūrėjai – apie tyrėjos nuojautą ir Senosios Europos kultūrą - LRT](#)

ATMINTIES KULTŪROS ŽENKLAI

LIETUVIŠKOS MITOLOGIJOS ŠAKNYS IR EPO PAIEŠKOS

Tinklaidė „Senoji Europa“

Lietuviška mitologija – ar turime savo epą? Ką apie mūsų tautos identitetą pasakoja mitai? Mokslininkas Eugenijus Žmuida gilinsis į mitologijos ištakas, epų reikšmę ir istorinius kontekstus.

<Žiūrėti> [Dvylikos tinklaidžių serija Marijos Gimbutienės „Senoji Europa“ - Mediateka - LRT](#)

NAUJAS POŽIŪRIS Į PRAEITĮ

MARIJA GIMBUTIENĖ – EUROPOS CIVILIZACIJOS ATMINTIES BALSAS

Publikacija Bernardinai.lt

Indoeuropiečių kilmės teorija, Senoji Europa, moters figūra, civilizaciniai lūžiai – tai temos, kurias XX amžiaus antrojoje pusėje pasaulio mokslui iškėlė Marija Gimbutienė. Šiandien, kai jos teorijas pradeda pagrįsti šiuolaikinė genetika, o visuomenė iš naujo apmąsto moters vietą kultūroje ir istorijoje, Gimbutienės atradimai, idėjos tampa viena aktualiausių Europos intelektualinių atramų.

Tačiau kas slypi už šių monumentalių idėjų? Kokia buvo pati Gimbutienė – žmogus, kuri pradėjusi savo emigracinį gyvenimą Amerikoje dirbdama kambarine, bet vėliau sulaukusi Harvardo universiteto kvietimo rašyti archeologijos vadovėlius?

Apie tai kalbamės su Vilniaus dailės akademijos profesoriumi Adomu Butrimu – vienu svarbiausių Gimbutienės tyrinėtojų, menotyrininku, kultūrologu, akademinės saviemonės ugdytoju.

<Skaityti daugiau> [Marija Gimbutienė – Europos civilizacijos atminties balsas. Pokalbis su prof. A. Butrimu](#)

KULTŪROS KŪRĖJOS

DAUJOTYTĖ APIE GIMBUTIENĘ: JOS ŽVILGSNIS LEIDŽIA MUMS MATYTI MOTERIS KAIP KULTŪROS KŪRĖJAS

Publikacija LRT.lt

Kuo šiandien mums aktuali Marija Gimbutienė? Ar jos idėjos tebėra gyvos? Apie tai kalbamės su literatūrologe prof. Viktorija Daujotyte ir archeologe dr. Agnė Čivilyte. Abi pašnekovės – skirtingų sričių atstovės – Gimbutienę atrado savais keliais, tačiau jas jungia bendras suvokimas: Gimbutienė ne tik padarė revoliuciją archeologijoje, moksle, bet ir išdrįso kalbėti apie tai, ką kiti nutylėjo, apie ypatingą moters vaidmenį kultūroje.

<Skaityti daugiau> [Daujotytė apie Gimbutienę: jos žvilgsnis leidžia mums matyti moteris kaip kultūros kūrėjas - LRT](#)

ŽMONIJOS PAŽANGOS MITAS

ARCHEOLOGĖ G. RIMKUTĖ: „GIMBUTIENĖS IDĖJOS PADEDA PERMĄSTYTI CIVILIZACIJOS SAMPRATĄ“

Publikacija Bernardinai.lt

Marijos Gimbutienės idėjos – nuo kurganų teorijos iki Deivės kulto koncepcijos – iki šiol kelia diskusijų tarp mokslininkų, menininkų ir plačiosios visuomenės. Archeologė dr. Gabrielė Rimkutė interviu pasakoja, ką reiškia dirbti su tokiu palikimu: kaip perteikti figūrą, kuri vieniems atrodo vizionierė, kitiems – per mažai moksliška, tretiems – išvis menkai girdėtas vardas.

„Marija Gimbutienė buvo viena iš tų mokslininkų, kuri ne tik tyrinėjo radinius, bet ir bandė suprasti jų platesnę kultūrinę ir dvasinę prasmę. Jos teorija apie Senąją Europą – tai bandymas pasiūlyti kitokį naratyvą apie priešistorę: tokį, kuriame dominuoja ne užkariavimai, bet tvarka, taika, ryšys su gamta, simbolika ir dvasinė pasaulėjauta. Manau, kad tai šiandien rezonuoja daugeliui žmonių – ypač kai pavargstame nuo konfliktų, greičio ir chaoso“, – teigia G. Rimkutė. Kalbame apie M. Gimbutienės įžvalgų reikšmę šiandien, žmonijos pažangos mitą ir tai, kodėl priešistorė, kurioje moteris buvo autentiškai reikšminga, šiandien vėl tampa svarbi.

<Skaityti daugiau> [Archeologė G. Rimkutė: „Gimbutienės idėjos padeda permąstyti civilizacijos sampratą“](#)

EGLĖS ŽALČIŲ KARALIENĖS ĮTAKA

EGLĖS MITAS KŪRĖJŲ AKIMIS: KODĖL ESAME TOKIE, KOKIE ESAME?

Tinklaidė „Senoji Europa“

Kaip Eglės mitas persipina su šiuolaikine kultūra ir mūsų savivoka? Kokią žinutę jis neša šiandien? Apie tai kalbės režisieriai Vytautas V. Landsbergis ir Oskaras Koršunovas.

<Žiūrėti> [Dvylikos tinklaidžių serija Marijos Gimbutienės „Senoji Europa“ - Mediateka - LRT](#)

KULTŪRINIAI NARATYVAI

KUR MUS VEDA MITAI?

Edukacinis tekstas „GILU media“ portale

„Mitologija gali būti visokia. Tai gali būti senoji lietuvių mitologija, kuri irgi turi savo vertybes, savo filosofiją ir savo grožį. Galima į dievus žvelgti kaip į tam tikrus simbolius, kurie mums reiškia ir filosofinius dalykus, bet taip pat ir tam tikras vertybes. Kartais lietuvių mitologijos bijoma dėl to, kad ji yra ir religinių vertybių rinkinys. Kartais yra prisibijoma taip pat, kaip savo kultūros prisibijoma - dėl įvairių priežasčių. Viena iš jų (apie ką ir Marija Gimbutienė* yra kalbėjusi): mes bijome pasirodyti, kad esame ūkininkai, kad esame valstiečiai. Tačiau mitologija - ne valstiečių ūkininko kūrinys. Taip sako ir Gimbutienė savo knygos įžangoje apie lietuvių dievus. Tai yra iš kartos į kartą perduodami vaizdiniai ir pasakojimai.“

<Skaityti daugiau> [Edukaciniai tekstai - Gilu media](#)

E-ŽURNALUI PANAUDOTOS FOTOGRAFIJOS IR PAVEIKSLAI:

Redos Vaičiūnienės nuotrauka,
konkursas „Augalų portretai“

Šilko batika, sukurta remiantis M. Gimbutienės atrastų
Senosios Europos civilizacijos vazų motyvais.
Kūrybinė interpretacija – Tatang Elmy Wibowo (Indonezija).
Nuotraukos – Rasos Baltės Balčiūnienės.

Šilko batika, sukurta remiantis M. Gimbutienės atrastų
Senosios Europos civilizacijos vazų motyvais.
Kūrybinė interpretacija – Tatang Elmy Wibowo (Indonezija).
Nuotraukos – Rasos Baltės Balčiūnienės.

Viktorijos Cikienės nuotrauka,
konkursas „Augalų portretai“

Šilko batika, sukurta remiantis M. Gimbutienės atrastų
Senosios Europos civilizacijos vazų motyvais.
Kūrybinė interpretacija – Tatang Elmy Wibowo (Indonezija).
Nuotraukos – Rasos Baltės Balčiūnienės.

Dianos Kaluginos nuotrauka,
konkursas „Augalų portretai“

Dizainerė Neringa Žukauskaitė
Redaktorė Ieva Rekštytė-Matuliauskė

KONTAKTAI

GILU media
El. p.: info@gilu.media
Adresas: Rūdninkų g. 18, Vilnius, LT-01135

